

**Wyrok z dnia 10 kwietnia 1997 r.
I PKN 88/97**

Odwołanie ze stanowiska wicedyrektora szkoły stanowi jednostronną zmianę warunków pracy lub płacy na niekorzyść pracownika w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz.U. Nr 55, poz. 234 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Walerian Sanetra (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Zbigniew Myszkowski, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 10 kwietnia 1997 r. sprawy z powództwa Barbary Zdzisławy W. przeciwko Szkole Podstawowej [...] w H. o przywrócenie do pracy, na skutek kasacji powódki od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 2 grudnia 1996 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i oddalił apelację Szkoły Podstawowej [...] w H. od wyroku Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Bielsku Podlaskim z dnia 26 sierpnia 1996 r. [...], zasądzając od strony pozwanej na rzecz powódki 10 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e n i e

Powódka Barbara W. wniosła kasację od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 2 grudnia 1996 r. [...], którym Sąd ten zmienił wyrok Sądu Rejonowego-Sądu Pracy w Bielsku Podlaskim z dnia 26 sierpnia 1996 r. [...] Sąd Pracy uznał, że odwołanie powódki - decyzją dyrektora Szkoły Podstawowej [...] w H. z dnia 30 maja 1996 r. - ze stanowiska wicedyrektora tej Szkoły było dotknięte wadą. Sąd ten przyjął jednocześnie, że decyzja dyrektora Szkoły w sprawie odwołania była najbardziej racjonalną w istniejącym w niej stanie kadrowym i wobec tego uznał, powołując się na art. 477¹ § 2 KPC, że uznanie odwołania za bezskuteczne jest nieuzasadnione i w związku z tym zasądził na rzecz powódki jedynie odszkodowanie (2766,60 zł) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 13 czerwca 1996 r. Sąd drugiej instancji zmienił to rozstrzygnięcie, oddalając powództwo.

W kasacji powódka zarzuciła wyrokowi Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych naruszenie prawa materialnego, w szczególności zaś art. 38 pkt 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. Nr 85, poz. 425 ze zm.), skutkiem uznania przez ten Sąd, że przepis ten ma zastosowanie w związku z odwołaniem powódki ze stanowiska wicedyrektora Szkoły, mimo że odwołanie dokonane zostało za wypowiedzeniem i na koniec roku szkolnego, a nie w jego trakcie. Zarzut kasacji dotyczy także naruszenia przepisu proceduralnego, a mianowicie art. 477¹ § 1¹ KPC. W tym ostatnim zakresie w kasacji podnosi się, że w toku postępowania sądowego nie zostało wyjaśnione z urzędu, czy odwołanie Barbary W. ze stanowiska wicedyrektora Szkoły pod pretekstem zmian organizacyjnych nie stanowiło obejścia przepisów o szczególnej ochronie trwałości stosunku pracy, a konkretnie normy art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 23

maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. Nr 55, poz. 234 ze zm.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja powódki jest trafna w zakresie, w jakim domaga się ona uchylecia wyroku Sądu drugiej instancji, natomiast nie znajduje uzasadnienia w tej części, w której wnioskuje się w niej także zmianę wyroku Sądu pierwszej instancji, który dochodząc do przekonania, iż odwołanie powódki ze stanowiska wicedyrektora szkoły dotknięte było wadą, uznał jednocześnie, że nie byłoby zasadne przywracanie jej na to stanowisko i zasądził na jej rzecz tylko odszkodowanie.

Zarówno Sąd Pracy, jak i Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w uzasadnieniach swoich wyroków powołały się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 1993 r., I PZP 15/93, (OSNCP 1993 z. 12 poz. 217), wywodząc z niej jednak odmienne wnioski. Sąd drugiej instancji wyszedł od stwierdzenia, że powódka jest nauczycielem mianowanym, a to oznacza, iż podstawą jej roszczeń mogą być jedynie uregulowania Karty Nauczyciela (ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r., Dz. U. Nr 3, poz. 19 ze zm.). Powódka będąc nauczycielką, pismem z dnia 19 września 1991 r. powołana została do pełnienia funkcji wicedyrektora Szkoły Podstawowej [...] w H. W konsekwencji miał do niej zastosowanie (z uwagi na zasadę, że powierzanie stanowisk kierowniczych w szkole określają odrębne przepisy - art. 17 ust. 1 Karty Nauczyciela) art. 38 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty, który określa warunki odwoływania nauczycieli ze wszystkich stanowisk kierowniczych. Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych na tym tle podniósł, że nauczyciel, nawet odwołany z funkcji kierowniczej, nadal pozostaje nauczycielem; w takim wypadku nie dochodzi do rozwiązania stosunku pracy. Stąd też jego zdaniem odwołanie nauczyciela z funkcji kierowniczej nie może być uznane za wypowiedzenie zmieniające. W konsekwencji do stosunku pracy nauczycieli mianowanych nie mają zastosowania przepisy art. 42 KP. Jeżeli zaś odwołanie nauczyciela z funkcji kierowniczej nie jest wypowiedzeniem zmieniającym warunki pracy lub płacy w rozumieniu art. 42 KP, to wobec tego w sprawie nie może mieć zastosowania art. 32 ustawy o związkach zawodowych.

Sąd drugiej instancji podzielił przy tym ustalenia Sądu Pracy, że strona pozwana nie naruszyła przepisu art. 38 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty, gdyż zmiany w strukturze organizacyjnej Szkoły, zgodnie z którymi w roku szkolnym 1996/97 pozostają jedynie dwa stanowiska wicedyrektorów, stanowiły uzasadnioną przyczynę odwołania powódki ze stanowiska wicedyrektora szkoły ("przypadek szczególnie uzasadniony" według słów art. 38 ust. 2 ustawy o systemie oświaty). W tym też zakresie zarzuty kasacji są bezzasadne, gdyż na tle ustalonego przez Sądy stanu faktycznego nie budzi wątpliwości, iż dokonały one prawidłowej kwalifikacji prawnej odwołania, a mianowicie, że nastąpiło ono zgodnie z wymaganiami art. 38 ustawy o systemie oświaty. Sąd Najwyższy jest przy tym związany ustaleniami podstawy faktycznej dokonanyymi w zaskarżonym wyroku z uwagi na to, iż brak jest zarzutu w kasacji, że są to ustalenia wadliwe, których braki stanowią następstwo naruszenia określonych przepisów prawa procesowego. Niezależnie od trafności tych ustaleń Sąd Najwyższy już chociażby z tego drugiego powodu (brak zarzutu naruszenia określonych przepisów prawa procesowego mających znaczenie dla ustalenia podstawy faktycznej rozstrzygnięcia) nie mógł podzielić zarzutu kasacji, iż doszło do naruszenia art. 38 ust. 2

ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Pogląd Sądu drugiej instancji, że w rozstrzyganej sprawie nie miał zastosowania art. 32 ustawy o związkach zawodowych nie jest trafny. Nie odpowiada on przy tym stanowisku Sądu Najwyższego wyrażonemu w uchwale, na którą Sąd ten się powołuje (uchwała z 5 maja 1993 r.). W uchwale tej bowiem przyjęto, że nauczycielowi mianowanemu odwołanemu z funkcji wicedyrektora szkoły z naruszeniem art. 37 ust. 1 lub art. 38 ustawy o systemie oświaty nie przysługuje roszczenie o orzeczenie bezskuteczności odwołania, czy o przywrócenie do pracy na dotychczasowym stanowisku; przysługuje mu natomiast roszczenie o odszkodowanie na podstawie stosowanych odpowiednio art. 45 § 2 i art. 47¹ Kodeksu pracy. Wprawdzie w uchwale tej Sąd Najwyższy akcentuje - z czym należy się w pełni zgodzić - że odwołanie ze stanowiska na podstawie art. 38 ustawy o systemie oświaty nie stanowi wypowiedzenia warunków pracy lub płacy, ale jednocześnie przyjmuje, że jest to czynność prawna w wysokim stopniu zbliżona do wypowiedzenia zmieniającego. Analogia jaka tu zachodzi jest na tyle istotna, że Sąd Najwyższy widzi podstawy, by sięgnąć do przepisów art. 45 § 2 i art. 47¹ KP, które wszak odnoszą się do wypowiedzenia umowy o pracę i odpowiednio także do wypowiedzenia warunków pracy lub płacy. Gdyby miało być inaczej, to powoływanie się na art. 45 § 2 i art. 47¹ KP w kontekście roszczeń nauczycieli odwołanych ze stanowiska z naruszeniem przepisów art. 37 ust. 1 lub art. 38 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty, byłoby niezrozumiałe. Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podziela znajdujące wyraz w uchwale z 5 maja 1993 r. stanowisko i argumentację na jego poparcie, że między odwołaniem ze stanowiska na podstawie art. 38 ustawy z 7 września 1991 r. o systemie oświaty a wypowiedzeniem zmieniającym zachodzi tak istotne podobieństwo, iż w sprawie roszczeń wynikających z wadliwego z niego odwołania należy pomocniczo stosować przepisy Kodeksu pracy dotyczące rozwiązywania umów o pracę. Prowadzi to tym samym do wniosku, że do odwołania tego mają zastosowanie przepisy art. 32 ustawy o związkach zawodowych. Stanowisko to znajduje dodatkowe umocnienie w dokładniejszej analizie art. 32 ust. 2 ustawy o związkach zawodowych, który nie operuje pojęciem "wypowiedzenia warunków pracy lub płacy". Stanowi się w nim bowiem, że pracodawca nie może bez zgody zarządu zakładowej organizacji związkowej zmienić jednostronnie warunków pracy lub płacy na niekorzyść pracownika będącego członkiem zarządu lub komisji rewizyjnej zakładowej organizacji związkowej. Pojęcie "jednostronnej zmiany warunków pracy lub płacy na niekorzyść pracownika" jest szerszą kategorią niż wypowiedzenie warunków pracy lub płacy. Nie może budzić wątpliwości, że odwołanie ze stanowiska wicedyrektora szkoły stanowi jednostronną zmianę warunków pracy lub płacy i to niekorzystną dla nauczyciela. Zmiana ta dotyczy treści jego stosunku pracy. Oznacza to, że w odniesieniu do powódki istniał obowiązek uzyskania zgody na jej odwołanie właściwego organu związkowego niezależnie od tego czy i w jakim zakresie identyfikuje się to odwołanie z wypowiedzeniem zmieniającym.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹⁵ KPC orzekł jak w sentencji.

Notka

Powołana w uzasadnieniu uchwała z dnia 5 maja 1993 r., I PZP 15/93 została opublikowana także w OSP 1994 z. 6 s. 304 z glosą A. Dubowik. W przedmiocie charakteru prawnego odwołania z funkcji dyrektora szkoły i roszczeń z tym związanych Sąd Najwyższy wypowiedział się także w **uchwale z dnia 3 lutego 1993 r., I PZP 71/92 (OSNCP 1993 z. 9 poz. 144)** stwierdzając, że nauczycielowi wykonującemu

funkcję dyrektora szkoły przez okres wskazany w art. 108 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. Nr 95, poz. 425), odwołanemu z tej funkcji z naruszeniem art. 38 tej ustawy, przysługuje roszczenie o odszkodowanie w wysokości wynagrodzenia za czas, do upływu którego miało trwać pełnienie powierzonych funkcji, nie więcej jednak niż za trzy miesiące. Porównaj także **wyrok z dnia 14 listopada 1996 r., I PRN 17/96 (Prawo Pracy 1997 nr 4 s. 31); wyrok z dnia 19 lutego 1997 r., III RN 3/97 (OSNAPiUS 1997 nr 19 poz. 369); uchwałę z dnia 10 maja 1996 r., I PZP 34/95 (PiZS 1996 nr 7 s. 70); uchwałę z dnia 27 sierpnia 1986 r., III PZP 54/86 (OSNCP 1987 z. 8 poz. 112) i uchwałę z dnia 15 sierpnia 1986 r., III PZP 50/86 (OSNCP 1987 z. 7 poz. 97).**

=====